„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од свике врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налазе се у кући г. Ст. Јеротића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.
РУКОПИСЕ не враћамо.
Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 101. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 29. ЈУНА 1894. ГОДИНА XXIX.

НОВЕ МУКЕ НАРОДНОСНИХ УЧИТЕЉА.

(сл) Године 1896. догодиће се велико чудо. Те године славиће Угарска хиљаду година свога живовања у Европи. Познато је, да је пре хиљаду година Арпад довео у Европу, у данашњу Угарску Мађаре и настанио их у средини срца њена. Време пролази, Арпада је нестало, ни за гроб му се не зна, но захвални потомци његови, сећају га се и хоће да му се покажу данас, када се навршује хиљада година доласка Мађара у Угарску, захвални.

У ту сврху приредиће се велика изложба у Пешти; но осим тога учиниће они још нешто: Живо су се дали на посао, да нађу тело његово до тога времена, те да му покажу призор, на који ће се морати и мртав насмешити и рећи: „Бог да прости“. Тај призор биће „величанствен“, јер ће пред њега изаћи читава Угарска од Карпата до Саве, и од Барање до Ердеља у правом мађарском руву. До тога дана не сме бити ни једнога становника Угарске, који би и сањати, а камо ли говорити смео и знао другачије, него онако, како су то чинили синови и народ Арпадов, када су дошли овамо. Тек ће историја моћи споменути, да је у Угарској било некад неких Срба, Румуна, Словака и других Немађара, а то ће онда бити 15 милијуна коренитих, правих Мађара!

Но да то све тако буде, морају се пре свега уклонити оних 9 милијуна становника Угарске, који се још и данас усуђују назвати другим именом него Мађарима, а томе ће помоћи грађански брак, мађарске матрикуле, безверје и — мађарске школе.

И до сада је било доста говора о гоњењу народносних учитеља и изопачивању смисла и позива основних школа, но најновији корак угарског министарства просвете посведочио је, да се Угарска већ не стиди ни Бога ни људи и да се министарство просвете латило крајњих мера, да своју прву намеру и изведе. Сваки је посао тежак, но учитељски је заиста скопчан са најтежим мукама и напорима; ако икоме њима и њиховом здрављу је заиста потребно оно мало одмора, што га имају преко лета И тај кратки одмор министарство је народносним учитељима одузело. Не поштујући оспособљења оних школа, којима су они сами јавност и право на то дали, не осврћући се на породичне прилике и на доба учитеља, мађарска влада тера све немађарске учитеље, да оставе кућу и децу своју, да напусте оно мало крваво стечена имања у јеку највећа рада, те да иду да уче мађарски. Досадашње дипломе су ништаве и тек ако их сада пронађу за способне, моћи ће служити, иначе штап у шаке па у свет.

Ко зна, колико се до сада по основним школама радило мађарски и како је све забатаљено за љубав помађаривања, тај се заиста мора задивити овом новом насиљу. Но и то треба разумети. Ипак је тешко без икаква узрока одузети коме лебац и пустити га светом, треба ту наћи бар привидно оправдана узрока; тај узрок даће ови стечајеви учења мађарског језика, јер по себи се разуме, да многи од учитеља не ће и не може за време од шест недеља, научити толико мађарски, колико они захтевају, а ко пак не одговори њихову захтеву, тај није одговорио захтеву закона и онда ето узрока, да му се лебац одузме. Тако се ниским средствима служи влада да дође до своје цељи — до помађаривања.

Док се по сретним државама гледа, да се и у средњим па и највишим школама иде за тим да се предаје језиком, који је деци и ђацима најпознатији, не били се само успех у науци и знању постигао, дотле наше министарство и власти траже, да се детету, које још ни својим матерњим језиком не влада, предаје језиком туђим — мађарским. Највећа светиња и тековина наша знање и наука и расадњице њене — школе подложила је, снизила Угарска до најнижег средства за мрачњачку идеју помађаривања.

Заиста је жалосна појава, да је највиша власт школска у Угарској тако краткода и занешена идејом помађаривања, да она не види, е је напредак образовања најмногобројнијег раденика ове државе наших ратара бацила за неколико столећа натраг. Јер учитељи притиснути стегом од горе и из страха за лебац свој, губе из вида све друго, само се боче мађарским језиком, од кога ће деца најмање користи имати. Деца ратара, земљоделаца ове државе, којима је основна школа једино место, у коме могу и треба да науче све, што им је за живот нужно, не изнесу данас из школе ништа више до неколико стотина нагрувaних речи мађарских, које ће заборавити још пре, него што уђу у живот и онда су им руке везане, јер немају ни најмање појма о користи науке и не могу да уживају слатке плодове њене.

Зар не види највиша школска власт ове државе, да су основне школе Угарске изгубиле сваки вид светског, европског напретка и позива?

Зар не види та највиша власт, да она том својом малоумном политиком узима из руку својих грађана „силу и моћ“ онога времена?

Зар не виде силници ове државе, да ће они том својом политиком избацити Угарску из реда образованих држава и бацити је тамо негде у Азију?

Јест, све то они не виде, јер им се на очи навукла мрежа помађаривања, јер својим усијаним главама и сами лутају по мраку, из кога нико не зна, куда ће изаћи.

Ми се надамо, ми смо потпуно уверени да ни оваква безочна средства и данашња тешка времена не ће помутити чисту свест јуначког и издржљивог народа српског, само нас је жао, да нам на пут напретка толике препоне ставља баш онај, коме би тај наш напредак требао највише да лежи на срцу, јер од њега зависи и напредак ове државе.

На крају морамо приметити, да је и ово једна опомена, да се што пре пожуримо, да дођемо до коначног уједињења са потиштеном браћом Словацима и Румунима, јер само заједнички отпор може одолети овој навали. На посао!

Поглед по свету.

— Дар краља Александр'а цариградском патријархату. Краљ Александар пре но што је отпутовао из Цариграда, известио је патријарха Неофита, да ће патријархату сваке године давати 15.000 дин. потпоре. Своме ађутанту краљ је наредио, да прво годишњу помоћ већ пошље патријарху. Уједно је српски краљ одликовао патријарха орденом крста белога орла

— Анархистичка завера. Једном напуљском листу јављају из Палерма, да је тамо откривена анархистичка завера. Први кривац, кога су ухапсили, то је човек, који је до сада већ у више прилика осуђиван. Он је признао, да је помешан у заверу, којој је била намера, да убије Лафарину, управника града Палерма и још друге знатне личности. Лафарина је у већу поднео предлог, да становништво у Палерму осуди онај покушај убијства и атентат на Криспија. Осим овог затвореног анархисте ухапшени су још њих шесторица. Анархисте су хтели да убију Лафарину и да му скрију мртво тело, а још 60.000 динара да измаме од његове породице бајаги у име откупа. О појединостима ове афере полиција ћути и целу ствар, у колико може, држи у тајности.

— Закон против анархиста у Шпанији. Сенат у Шпанији усвојио је закон против анархиста, кога је донела шпанска скупштина.

— Устанак у Чикагу. Пре два дана полиција је помогла, те се са железничке станице могао кренути један влак. Али тек што је влак изашао изван вароши, светина заустави влак, пороби путнике и хтеде равлупати сва железничка кола. Полиција позове у помоћ војску и отвори се прави бој. Устаници одржаше победу и војска се морала повући у варош. За тим је светина сва железничка кола полупала. Има много мртвих и рањених.

— Општински избори у Бугарској. Из Софије јављају, да општински избори у том месту теку у реду. Стамбулов ће са свима својим присталицама пропасти. Полиција је ухапсила неке Стамбуловљеве пријатеље, који су собом на биралиште понели револвере, јер закон забрањује, да се на изборно место долази са оружјем.

РАДИКАЛНА ПАРТИЈА И ВОЈСКА У СРБИЈИ.

Непријатељи радикалне странке у Србији увек су тежили, да ту народну странку униште, али су се увек ње и бојали. То сведочи и одузимање оружја од народа и сузбијање установе народне војске. Тиме се само штетила Србија, јер је народна војска Србији прека потреба. Колико су подмиривали ту потребу друге странке у Србији а колико радикална странка најбоље се види из овог „Одјековог“ чланка, кога саопштавамо нашим читаоцима.

Радикална партија у погледу војске, усвојила је, и као догму у своме програму утврдила мисао и жељу пок. кнеза Михаила, да наша војна снага треба поглавито да почива на снази свега народа, дакле, да војно васпитање и вештина буду што већма у народу утврђени. У тој цељи тежила је и тежиће, да се народна војска у пуном смислу војнички развија, и онолика јој се пажња обрати, каква се показивала за време владавине пок. кнеза Михаила. То је разумни и природни циљ, коме све партије и владе треба да теже, јер: 1. Ми смо бројно малени, те не можемо искључиво на сталном кадру заснивати војну снагу земље, а међу тим од другог рата поглавито се о васпитању и спреми сталног кадра брига водила, а народној војсци и резервистима недовољна је пажња указивана; 2. Наша је земља од свију страна отворена и приступачна, па је треба са свију страна чувати од халапљивих и неискрених суседа, а ради тога нужно је васпитати у војној служби и наоружати сваког

ПОДЛИСТАК.

Прут до прута јак — брат уз брата див!

ЛЕГЕНДА СРПСКА И ХРВАТСКА*)

У СПОМЕН ТИСУЋИНИЦЕ ЦАРА СВЕТОПУКА.
894.—1894.

Брат е братом, род с родом —
руши сваку невгоду. М. О.

Је-ли тестир, браћо, рећи коју у хатар љубави братимској — зарад слоге и напретка нашег?

Одавна мислим, мислим и пребирам, те на ову смислих, помоз' Боже, и у добри час!

Одавна сањарим ја о снопу оном цара Светопука, како старац на самрти световао синове несложне — вајну браћу, разбраћену:

у снопу прут је јак. сред браће брат — прут до прута јак, брат уз брата див!

*

Био сам ја на амвону у великом храму словенском — на Истоку и Западу[1]); помаг'о сам рукама нејаким везивати прут до прута у сноп, каламити лозу по лозу на старо здраво дебло словенско:

да роде родом слоге и љубави — да се брат брату окрене, у коло ухвате један до другог браћа сва са Истока и Запада, Југа и Севера, који год словом слове. Словени сви и свуд —

да буде сваки свој на дому свом, да буду сви своји у колу братимском, на збору људском, на дивану мудром, и на међану јуначком . .

и сви своји узајмице: књигом, духом и истином . . умљем, знањем, просветом — напретком сваким!

С амвона са висина догледао сам далеко, далеко — у даљини немереној, како се сунце наше помаља иза гора, иза тмина, како зора свиће иза ноћи, иза мрака:

долази доба и мезимцу евро ском — Словенцу; диже се на живот словенски свет, на живот дуговечан, Бог да, и славан!

Ма је то на догледу — јест, јест — далеко, далеко; једва можеш памећу оштром из невида разабрати она знамења јутарња . .

Ма није ни чудо. Одавна се браћа поделила . .

Синци мајке Славе развели на шестеро, на седмеро највеће благо народно: име и језик; сметли с ума савет прадедовски: расуди сноп, раставили огњиште прво — разбратили се, разишли се, заборавили се!

Сваки свој кућерак кућио, свак под својим кровом у прочељу сунце уждио, свак по своме срцу Бога примио — брат за брата дуго, дуго и не разбирао . .

Име Словенин, језик словенски остаје још записан у књигама староставним — спомен неразрушени великога народа . . голубиње парави.

*

И сунца она сјала и пресјала. Како које већма засијало, таки се и гасити стало — док се најпосле не прометло у кандилце мртвачко над гробом народним: да светлуца до покаја и откаја греховског . . до сунчева новога рођаја.

Једно цигло сунце одскочило високо небу под облаке — ено, греје белог орла, што два света крили закриљује.

И то сунце никад не залази. И то сунце никад не помрча — за тисућу ето лета! И то сунце згрева и нас откуд друге лед бије, страва хвата . . од Севера љутог.

Златокамена мајка-Москво, чудо ледено, граде Петров: Ура!

И једна цигла звезда сву ноћ нам пресјала — Вечерња прво а после и данас Зорњача . . звезда Даница преходница

под Ловћеном старославно убаво Цетиње: Слава ти је!

И родиле се дуге ноћи пред зору још две звезде на видику словенском; али ходи свака својим небом — размаком широким — —

под Авалом Београде славни: Част ти је!

под Витошем Софијо граде: Сретно ал . . у бољи час!

А осврн' се десно, а осврн' се лево по широкој дољачи плачевној — свуд над нами небо облачно, мутно, натуштено, помрчина црна . .

тек кад-и-кад муња севне, стрелица кресне, пламен суне — иза облака сијне часком и наша звезда: да се знаде да смо живи, да се надамо, да се у се уздамо . . да се не дамо!

* * *

Љубљано беда — како си близо Загребу...
Загребе господски — на домак Новом Саду...
Нови Саде — корак два до Сарајева . . .
Сарајево — један полет до Мостара!
Па ипак није тако!
И зашто није?.

Туђ прст умешан свуд — па вас размиче на широко у шир, на далеко у дуж, једно од другог.

Туђа палица стражи вас, туђа палица бије вас — туђа рука ломи прут по прут, сноп разасут . .

и све то, јадни, са вашег и нашег разбраћенства, ситничарства, прзнице-зађевице, љутње-братомржње.

Заинтачисмо најпре, заинатисмо се, млатисламе: Чиј је Срем? Куд ће Далмација? Чиј је Дубровник . . Босна јадовна . . Херцеговина тужна?

Јој, чујте, како се часте браћа-небраћа. Грају дигли, пуца, мислиш, дрвље и камење. Замаглили мутњом, да не виде сунца-истине: сипљу прах у очи утакмице, да се не гледе; грмљавом гракћу један на другог, да се не чују!.

*) Доносимо овај листак, и ако не делимо у свему мишљења г. писца. Пр. Ур. „Заст“.

[1]) Писац листка овог, издавао је и уређивао у Бечу, после дра И. И. Тиалца, „Ost und West“ год. 1862 до 1865. Уредн.

грађанина, те да сваког момента може испунити своју дужност у одбрани земље; и 3. Тешко финансиско и неразвијено привредно стање земље недовољни су, да можемо одржавати стални кадар у оном смислу, у каквом се код европских војсака одржава.

Колико су војни дух и снага државна били засновани и утврђени за време кнеза Михаила у систему народне војске, најбољи је доказ оно мушко и беспримерно војничко пожртвовање и отпор Србије у нашим ратовима са Турском у 1877. и 1878. год. при свем том, што је после смрти кнеза Михаила слабија пажња на спрему и обуку народне војске поклањена, јер за време шестомесечне војне у првом рату, српски је народ својом војном снагом, поглавито у организованој и извежбаној народној војсци, велике отпоре и похвалних успеха показао тако, да је после ђуниске битке питање било, да ли би се турска војска могла одржати у освојеним местима, а од свог операционог базиса удаљена, да ли би даље у унутрашњост Србије могла продирати, кад је сав народ наоружан и војнички образован, па сваку стопу земље требало је турској војсци да осваја. Па и други рат, зар би се одмах после првог рата смео отпочети и онако искрено од народа потпомоћи, да није још трајала клица војне снаге Србије, коју је засновао покојни кнез Михаило у систему целокупне народне снаге.

После другог рата све је мања пажња на народну војску обраћана и место да се она после ратних искустава усаврши, она је сасвим занемарена и у ствари била уништена. Владавина од 1880. године бацила се је свим својим подвизима на унутрашње реформе, без јачих и потпуних обзира на војску. Кад је у погледу својих радова и политичких тежња наишла на јаку скупштинску опозицију, онда се за пусту власт тражио једини ослонац у сталном кадру, па се што но веле, на врат на нос стални кадар стаде умножавати, не толико у циљу усавршења целокупне војне снаге, колико да се може народ у шкрипцу држати, јер о ислуженим војницима, о редовној обуци и спреми народне војске никаква рачуна ни пажње није поклањано, при свем том, што је пореза у неочекиваној сразмери подигнута и толики милијуни на друге ствари утрошене. Отуда после Бонтуовог уговора и са неке уображене опасности за династију, оно нагло повећање стакног кадра, пре него што је било спремљено касарни и нужних локала; отуда оно размештање и цепање појединих части и трупа на штету јединства и дисциплине; отуда оно ласкање и обећање народу на штету војне службе, да ће им се синови у својим окрузима на служби оставити, само да поједини окрузи што пре подигну касарне; отуда оно скупо подизање касарни готово без плана и икаквих обзира на здравствене и нужне услове за војнички живот и службу и најзад отуда оно тада доста велико разбољевање и умирање војника са рђавих и незгодних приватних локала за смештај војске, за шта су се и скупе кирије плаћале.

Вркунац тадање војничке политике завршен је одузимањем свега оружја од народа, под изговором да ће се боље чувати у државним војним магацинима и ако је, за онда, недовољних и доста мемљивих магацина било и услед овог одузимања оружја врло су штетне последице наступиле. Јер пређе је сваки Србин имао у гостинској соби поред иконе обешену државну пушку; о празницима се и на сабору, вежбао гађању у нишан; бранио се од хајдука, злих људи и зверова, а из искуства можемо потврдити, да је оружје код народа чистије и исправније било и ако је у чему при смотрама нађено да фали, брзо се по цеовнику штета накнађивала и исправност постизавала, а поглавито, у случају рата и напредних прилика одмах је и у брзо могла бити скупљена војска на скупове и вежбе.

Но сем тога одузимањем оружја од народа и необраћањем пажње на народну војску, био је пао јако војни дух у нашем народу, те се мање за војску и војне установе интересовао, а више се интересовао за политику и унутрашње месне прилике, а официри не имајући као пређе јачег додира са народом, да се зближе и његове војничке особине упознају и усаврше, већ је изгледало, да су у односу према народу, као у Аустрији, засебна каста, којој је задатак, да народ у стези држи и поједине ћефове и прохтеве задовољава.

Да је памети било, много би се раније и куд и камо веће усавршење код народа у војној служби и вештини постигло, нарочито, кад се све већи и интелигентнији број официра на расположењу имао, но што је у времену књаза Михаила било. А крајње је време, де се према народу стално, искрено и потпуно поверење има, на народну војску све јача и довољна пажња обрати, јер поред наведеног сви сте били очевидци, како се на Сливници прошло, што се само на стални кадар ослањало, а народ и народна војска занемарила у војној служби, те сада нам треба са удвојеном снагом порадити, да се војнички морал и кураж код народа поврати.

Искуство прошлих ратова треба да нам служи за пример и циљ, коме треба од сад тежити, јер мислим да смо раскрстили са храбрим али поштеним непријатељем Мислим, да нам треба са јачом спремом у свему дочекати истина мање храброг, али лукавијег, па дакле и опаснијег непријатеља.

Радикална партија, за кратко време своје владе, тежила је, а у колико јој је дозвољено и могуће било, учинила је довољно, да се народна снага у војној служби, што већма развије, па је без икакве плашње и штедње редовно вежбање у пуном смислу код ислужених војника у опште у народној војсци наређивала, много што шта у народној војсци исправила и попунила, а војну службу у народу јаче развила и проширила.

Ни радикалне владе нису биле равнодушне и према данашњем систему сталног кадра, његовом усавршењу и опреми, о чему стоје неоспорни и видни докази, при свем тешком финансиском и несређеном унутрашњем стању земље, само радикална партија хоће и жели да види у сталном кадру правог и сталног васпитача и расадника војне службе и вештине за народну војску, за целокупну снагу државну.

ПРИВРЕДА, ТРГОВИНА И САОБРАЋАЈ У УГАРСКОЈ.

Извештај краљ. српског генерал. консулата у Будимпешти за II. полтоље 1893. с погледом на целу 1893. годину.

Из „Српских Новина“.

(Наставак.)

Тргонина са раном није баш била тако лукративна и задовољавајућа 1893 године. Један од многих узрока лежи у томе, што је конкуренција у житарској трговини сваке године све већа и то услед претерано велике продукције шенице у Сев. Америци, Русији, Индији и Аустралији. Изобилност шенице на свима светским трговима (годишња производња шенице на целом свету рачуна се просечно 650 милиона мц. и 700 мц. ражи), обара јој цену, те није чудо што произвођачи нису задовољни са током посла и цена. Други узрок неповољном стању житарске трговине лежи у царинској политици континенталних држава, која сасвим отежава утакмицу европске шенице са америчком. Трећи је узрок, што европска житарска трговина још није преболела ране, које јој је задала кампања од године 1891—1892 г. Разуверење, које је наступило услед слабе жетве у Русији и забране извоза руске ране и услед свега тога утицало на образовање цена, — повукло је за собом такове губитке, чије санирање потребује време од више година. Консументи су у 1893 год. били врло ресервисани и сваки покушај, да се цене подигну, остао је без успеха. Нова цена не да се подићи, остаје без јачих варијација, на оној низини, која земљораднике тако јако притискује.

Специјално житарска трговина Угарске, задржала је скоро и у 1893. год. физиономију 1892. године, све под утицајем прилика на осталим светским трговима. Покушаји да се из тога мртвила изађе, остали су безуспешни. Извоз је био јак за Немачку, Швајцарску и за Америку (брашно). Извоз ране био је у бројевима овакав последњих година:

	1893*)	1892	1891
Шеница . . .	4·52	4·85	6·49
Брашно . . .	5·14	4·97	4·81
Раж	1·78	1·98	2·09
Јечам	4·27	2·66	2·58
Кукуруз . . .	2·26	3·57	2·36

све милијуна мет. цената.

Као што се види извоз је, изузимајући кукуруз, нешто скочио, али то се има приписати великом довозу на пешт. трг ране из Србије, Румуније и Бугарске, који се сваки дан повећава. На овд. тргу се признаје, да је довоз ране из подунавских држава добро дошао пештанском тргу, нарочито пешт. млиновима, јер балканска шеница скоро сва остаје овде претворена у брашно. Цене су, изузимајући време од средине априла до средине јуна, — биле ниске и с малим променама на једној висини. Терминска радња узела је веће размере само од почетка пролетње кампање до почетка жетве. Иначе је и у томе посао био тих.

*

Шљива и пекмез. Готовина шљиве од 1892. год., није била велика у овд. стовариштима почетком 1893. г. и извоз је почињући од јануара па до маја био живахан, осим осталих држава још и у Америку. У времену од јануара до марта 1893. год. биле су цене српским и босанским шљивама од 1892. г.: 85 ком. 29·50—28·50 фор; — 100 ком. 26·50—25·50 фор.; — 120 ком. 22·50—21·50 фор.. — меркантилни еспап 19·50—20 фор. Са по 1 фор. пале су цене у месецима априлу и мају.

Терминска радња, под утицајем добрих цена у 1892. г. стојала је и 1893. год., на доста високом курсу. Термински је посао био доста жив. У децембру је извоз попустио, а цене су пале са 8—10 форината.

Што се тиче каквоће нових шљива од 1893. г., она је била како код босанских, тако и код српских добра и здрава. По количини родило је у Србији 300,000 мет. цената; у Босни 250,000 м. ц. шљива, дакле више но обе прошле године. У стовариштима пештанским остало је на крају 1893. г., 35,000 м. ц. шљива, а и у Србији је остала довољна количина шљива на стовариште, пошто српски произвођачи због ниских цена на крају године нису хтели да продају.

Пекмез је почео 1893. годину са ценама: славонски 20—22 фор.; — српски 19—21.50 фор. м. цента. Потрошња је била 2—3000 м. ц. месечно. У априлу је род стао и цене опале са 1—1·50 ф. исто тако у мају и јуну. Терминска радња на нови пекмез почела је у априлу са лепим ценама, но у новембру и децембру цене су пале на 13 и 14 форината.

Производња пекмеза била је 1893. год. услед богатог рода шљива, врло знатна и рачуна се, да је у Славонији, Босни и Србији произведено свега око 80.000 м. цената. На крају године остало је на овоме тргу око 25.000 м. ц. непродата пекмеза, а има готовине и у произвођачким земљама.

*) За 11 месеци 1893. године.

Књижевност.

КАТАВАСІЯ на употребленіе въ народныхъ ѹчилищахъ ѹстроенная. Цѣна книзѣ 16 новч. въ Новомъ Садѣ. Иждивеніемъ книжари Лѹки Іѡцића 1894. года.

Ради смо, да прикажемо једну нову књижицу, која је под горњим насловом а подузећем и накнадом вредне књижаре Луке Јоцића изашла.

Као што сам накладник вели, књига је ова намењена ученицима основних народних школа, у којој је заступљено све оно градиво, што прописује наставни план за срп. нар. учитеље, издан наредбом НЦШ. Савета од 6. (18.) јула 1878. бр. 34., даље: Научна основа за православне вероисповедне срп. нар. основ. школе у краљевини Хрватској и Славонији. (Наредба НЦШ. Савета од 7. (19.) марта 1892. бр. 72-18.), а нарочито је заступљено градиво за предавање црк. појања у српским вишим девојачким школама.

Када нам добротом поменуте књижаре ова књижица до руке дође, ми је са задовољством од почетка до краја прелистасмо и проучисмо. Том приликом стекосмо уверење, да је ову књижицу велика и опробана снага склопила. Уверисмо се, да одговара прописаним наредбама, да је преглед изложеног градива заиста лакши и практичнији, него у свима до сада издатим књигама ове врсте. Према томе са задовољством морамо признати, да је са издањем ове књижице постигнута циљ, која се на уму имала пре њезина изласка.

Док је у досадашњим, за школску децу намењеним катавасијама, читава збрка у изложењу прописаног градива; дотле је у овој књижици изложен цео прописани материјал кронолошким редом, те иде све по одређеном правцу као оно сат за сатом. Овим правилним устројством дата је деци не само велика олакшица, него им је с друге стране уштеђена и дангуба у истраживању на све стране разбаченог материјала, што многој, а особито пипавој деци тешко пада, док изнађу оно, што им треба.

Слажемо се са ауктором и у томе, што је у ову књижицу уврстао још некоје црк. стихире, псалмове и песме, које искључиво нису прописане ни по једном од наведених планова наше највише автономне власти за основ. нар. школе; али, онда никако није требало из вида изгубити и оне тропаре, и стихире, којима би по нашем скромном мишљењу, а према пишчевом поступку, баш било места у овој књижици.

С тога би желели, да приликом другог издања уђе у ову катавасију још и ово; Православија наставниче; Благообразни Јосиф; Мироносицам женам и Трикратним вопрошенијем. Са овом малом али свакако потребном допуном означених тропара и стихире, била би ова књижица својим садржајем комплетна, и потпуно би одговарала намењеној цељи.

У погледу изложених песама имамо ово да приметимо.

Не треба да кријемо, да већина наших а нарочито старијих учитеља, не знају арије свију тих песама. Да ове песме не би остале само мртве речи, држимо да би целисходно било, да накладник уз пристојан хонорар повери исте једном од наших у тој струци вештих учитеља, те да их овај по њиховим аријама у томе стави (претпостављајући, да се све те песме у препарандији уче); јер овако како су сада изложене, за многе ће остати безкорисне.

Можда је ово мало и претерано захтевање, али ако је наклада рада, да учитељу и деци даде у потпуном смислу ваљану ручну књигу, онда је дужна да ради потпуног успеха истакнуте цељи и нешто више на то утроши, а без сваке је сумње, да би се та принета лепота временом материјално знатно накрмила. А на рад да нико не би замерио ако би овако у допуњеном и усавршенијем издању

— Шта, шта; шта велиш, по Богу брате?

— Нема Србља, нема! Под круном Звонимира сви и свуд Хрвати су!

— Ма, ево нас, ту смо! Срби смо, да! За сваку стопу земље крв и живот деди наши дадоше.

— Каква земља, пасмино једна? Ово је „хисторијско хрватско тло“. Господари овде смо ми. Тепај се, Влаше, ван! Ван, Србежи, ван!..

А ти му, Србо, лутицо, да бог-ме, не остајеш дужан, па му враћаш жао за срамоту.

— Не вермам ни у што ћирилско — поднеси латинско!

— Мрзим латиницу — ево и опет ћирилице!

— Ћирилско писмо, влашко писмо!

— Латинска слова, јеретичка слова!

— Даље с пољана — Гундулић је Хрват!

— Ма није! Гундулић је Срб-Србенда! Ено и сам србослави!

— Ма, краљевић Марко..

— Даље од Марка. Не шал'те се! Турче Турци Марка пет ста лета — не потурчише га. Нећете га, ле, ни ви порепити..

*

Авај, браћо и по Богу! куд дадосте умље за безумље? куд нагосте у суноврат, неповрат? Нисте, хвала Богу, слепци код очију. Па где су очи да виде пропаст, провалију бездан; да виде, како гине велика мисао — тавни и пада с неба јужна звезда словенска!...

Злурад туђица — ено, ликује и моли се Богу свом: Подрж', подрж' тако.. док се не изгризу к'о змије у процепу; док се не сатру к'о два жрвња љута камена — док се сасвим не омразе, не разбрате и буду ми слуге још и боље...

И Бога молеђ' тако злурад туђица — можда и не греши!

Ил' ће ко поређи бруке наше, руг и поруг, где се кука:

Словени, Словени — добре слуге, лоши господари!

Ил' ће ко поређи тешке ваје песникове, где се јада:

Славјани, Славјани — ви народа слуге!
Ви чувари царства а другови туге!
Туђи ви кметови, туђи ви војаци..
Сви вас пуци мрзе, свак вас под се справи!

И. К. С.

*

Ма, шта то грајиш, брале — чим се переш, чим се правдаш, Србе и Хрвате!

— Није боље, велиш, ни по ином свету словенском. Рус ено — јаде јадаш — ломи Пољака, Пољак гњечи Рушњака, Чех подвлаћује Словака, Србљанац кидише на Бугарина, Бугарин крвничи на Старосрбљане...

Ма, то и јест жалост наша голема; ма то и јест проклетиња црна у Словена — од искони..

уклетиља, зар, цара Светопука — што му оста савет узалуд, сноп разасут!

* * *

Дванаест столећа минуше у вечност, к'о бујна река у море — од кад отуд за Хрвати потегоше и Срби са огњишта старих у данашње своје краје и ваје..

од како се час братиме а час разбраћују суседи први, браћа по крви — Срби и Хрвати.. на Југу словенском.

А леп вам је леп, Боже драги — словенски Југ, па тек онуд оно величајно сиње море Јадранско.

Ја каквих је тамо красота, дивота: планина, долина, крши, голети — гора зелених, дола травних, њива тучних, виногради лозних, маслињака родних, градина рајских, лимуна, наранџе.. копна широког, мора дебелог, језера хладних, извора бистрих, потока кривудних, река пловних — —

да с' нагледаш тих дивота и лепота — тога краја словенског — ваља да имаш десетере очи соколове, а не тек по два људска у глави!

Има, има туд и онуд доста земље и државе и за Србе и за Хрвате — и заједно и сваког за се:

довољно земље за рало — вредној руци рада и зараде;

довољно путева копном и водом — окретној руци трга и промета;

довољно градова белих — мудрој глави за наук и просвет..

од Београда, од Загреба.. до Реке до Задра до Дубровника до Котора, од Цетиња до Мостара до Сарајева до.. Варадина — колом у около: од Дунава и Саве — до Дунава и преко Дунава.. амо земљом обезвојвођеном са'рањеном.

*

Хрвати и Срби —

Срби и Хрвати! Плоти једне плоти, крви једне крви! Осврн'те се — загрл'те се, збратите се, браћо, разбраћена.. да нас види Бог!

„Срби и Хрвати —

Хрвати и Срби! Пруж'те руку један другом час прије, браћа сте рођена — да вас не затече напаст у неслови, у омрази.. у времена тешка, искушења вражих!“..[2])

Не потрзајте старе јаде — не било их!

Не питајте, ко се како зове: Хрват ил' Србин? Ко што хоће да је — нека је: Србин ил' Хрват. Не сил'те на силу именом и зивом брат брата, један другог:

брат је мио — Срб ил' Хрват био!

Ил' — — да је проклет, због имена ко својега гази брата!

Не питајте, ко се како крсти, ко се и не крсти. Ко ходи крсту са три прста — просто да му је. Ко ходи крсту шаком целом — нек му је. Ко клања и авдес узимље — буд' без замерке:

брат је мио — које вере био!

Ил' — — да је проклет, ко цеђ' вере на својега режи брата! И. М.

Па, пођ'те у слози, к'о браћа рођена — свак на пос'о на дела велика, на дела славна..

[2]) Тако некад световаше Србе и Хрвате размирене — преузв. владика Штросмајер. Уред.

ова књижица са неколико потура ма скупља била, о томе смо потпуно уверени.

Односно песама имали би још и ово да наведемо и препоручимо.

На крају књижице, тамо где је „Народна Химна,“ да се дода и песма св. Сави, коју је, истина, у „српском“ стилу написао прота Беговић и уз своју катихетику штампао. Ово је једна од најлепших песама која је свуда, где се само за њу зна, са највећим допадањем примљена. У стиховима ове дивне песме ређају се исторички догађаји, који су толико јада нанели мукотрпном српском народу. Ова дивна песма треба да се рашири по свима крајевима, у којима наш народ живи, а то ће тек онда бити, када јој се уступи мало места у дечијој катавасији.

Завршујући овај приказ са својим примедбама, препоручујем нашој браћи учитељима ову ваљану књижицу. Накладника пак уљудно молимо, да наше примедбе у своје време у обзир узме.

Сента. —ш—ј—.

Вести из места и са стране.

Нова српска женска задруга. Из Панчева добили смо овај позив: „Добротворна Задруга Српкиња Панчевачких“, ступајући, у име божје, данашњим даном у живот у племенитој и родољубивој цељи, да моралним и, по могућству свом, материјалним средствима у смислу својих статута врши узвишену задаћу око унапређења милог рода српског на просветном и хуманитарном пољу, рада је пружити свакој, своје родољубиве дужности свесној Српкињи из Панчева и околине, прилике, да, колико која може, моралне и материјалне жртве на олтар нашем драгом народу принесе; те у жељи, да у своје коло што више таквих Српкиња прикупи, обраћа се пријатељским позивом на све оне, које су искреном љубављу за народ српски и његову судбину одушевљене, да се у нашу Задругу упишу, како бисмо као праве и достојне кћери свога народа што већим бројем и што обилатијим средствима у корист своје узвишене задаће делати могле. С тога се потписана Задруга нада, да ће јој позив овај у свима родољубивим срцима врлих Српкиња из Панчева и околине обилатог одзива наћи, примећујући уједно, да се у смислу овозадружних статута у потпомажуће чланове и мушки уписати могу. Из одборске седнице, држане у Панчеву 30. маја 1894. „Добротворна Задруга Српкиња Панчевачких.“

Учитељ српских игара у В. Бечкереку. Учитељ српских игара Миливој Карапетровић отишао је у В. Бечкерек где намерава, такође, отворити школу српских игара. Као што смо у своје време већ јавили, он је до сада српску децу обучавао у Осеку и В. Кикинди и то са потпуним успехом. Надати се, да ће тако бити и у В. Бечкереку, па би онда требало ту школу посећивати, те да се српске игре науче и тај млади Србин помогне.

Српски дом у Митровици. У Митровици положен је и освећен темељ српско-православном дому. Зграда ће бити особито лепа, а по прорачуну коштаће до 100 хиљада форината.

Потурчила се. „Слобода“ пише: „У Пироту живи један мухамеданац Мекушевић, који овдашњи прост свет обмањује и вара са неким бајањем, лечењем, и при том даје неке амајлије по турској вери, да би се као бајаги болесник помоћу исте излечио а тим начином отима грдан новац. 18. јуна венчао је девојчицу Ђорђа Николића, фијакеристе, стару 14. год. крштену у српској вери за Алију Алмјића фијакеристу мухамеданца из Пирота. Па како се тим иде на разврат овдашњем нашем свету, који помоћу његове лажљивости хули нашу веру, што ми не можемо трпети, то позивамо власт, да овај његов рад подвргне законским мерама.“

Најмлађи град у Америци. То је град „Пери Цити“. Пре пет месеци било је место, где се данас нови тај град распростире, пуста пољана, на којој су први насељеници шатор разапели. Мало дана за тим подизале су се тамо дрвене кућарице, а осам дана иза тога започела се градити прва кућа од камена. У тој је кући смештена редакција и штампарија листа „Perry Dail Times“. Опет неколико дана после тога, почела се градити величанствена зграда неког банкарског друштва и један велики хотел. Данас броји тај град 17.000 становника, испреплетен је телефонском мрежом, има пошту и телеграф и коњски трамвај.

Филоксера у Далмацији. Ова зараза од неког доба све се више и више појављује у Далмацији. Пре кратког времена констатовано је, да се филоксера појавила само на отоку Пагу и Рабу, а сад јављају из Задра, да се и у непосредној задарској околици појавила. Како је Далмација упућена у првом реду на виноградарство, то народу прети велико зло.

Припомоћ породицама осуђених Чеха. Ческа агитација добија како „Народни Листи“ јављају поновно моралне и материјалне потпоре од ческе лиге у Америци, којој је, као што и ирској, смер, да што издашније потпомаже борбу, ческе браће у старој домовини. „Народни Листи“ истичу, да је лига већ припослала 500 форинти за закладу осуђеника. Из ове су закладе, којом је последњи пут управљао тајник младоческога клуба, Чижек, добијали потпоре ухапшени чланови „Омладине“ и њихове породице, а тако исто и породице убица Мрвиних.

Полазак средњих школа. У свима гимназијама у Хрватској и Славонији било је крајем ове школске године 4229 ученика, од којих су 944 православне, 2944 католичке, 28 унијатске, 139 израелитске, 12 евангеличке и 1 мусломанске вере. Према томе било је 22·3% ученика православне вере, дочим по попису од 1890. има у земљи 25·9% православног становништва.

Барон Николић „кшефтује.“ Барон Николић добио је концесију да ископа нов канал, који би спајао Дунав и Тису. Канал би се ископао од Будимпеште до Ижака и по прорачуну би стао 25 милијуна фор. Ето је ипак клин пробио кроз врећу, те се види, зашто је г. барон био тако либерален при усвојењу грађанског брака. Чудну моћ имају те концесије, оне направе људе либералима, конзервативцима и т. д.

Еванђеље на татарском језику. И велика православна Русија има своје добро организоване мисионаре, који врше своју мисију у сваком погледу. Сад је „православно мисионарско общество“ довршило у штампарији Чиркова, еванђеље, које је преведено на татарски језик. Еванђеље почело се штампати године 1891. и сад је отштампано у 3050 примерака.

Самоубица. У Жупањи у Славонији убио се неки Енглез, Валтер Милер, управитељ овдашње танинске фабрике. Самоубиство произвео је на чудан начин, наиме: са бријачицом пресекао је себи врат тако, да му је глава само о једном комадићу меса висила. Убиство је учинио у несвесном стању, које се код њега од дужег времена опажало.

Ломброзо о анархизму. Професор Ломброзо изразио се о последњим анархистичким атентатима овако: „За мене су Лега (атентатор на Криспија) и Казерио два фанатика; они нису луди нити прави злочинци. У својој заслепљености анархисте присвајају себи право да убијају, али њих да не убијају. Што се тиче лека против анархизма, насилно гоњење мало користи. Треба наћи устук господарском фанатизму, као што је такав нађен за политички фанатизам у уставима, за верски фанатизам у сношљивости, али то уме само Француска.“

Школе у Бугарској. Бугарска данас има 4200 основних школа, 3 гимназије, 7 реалка, 11 женских гимназија, 1 универзитет, 1 трговачку академију, 1 виноделску школу, 2 пољопривредне школе, 1 учитељску школу и 1 богословију. Број ученика, особито у средњим школама, расте сваке године. У почетку ове године износи 20%. Многи заводи су препуни ученика; тако н. пр. у Филипопољу мушка гимназија има 300 ученика, а женска 600 ученица. Универзитет у Софији има 3 факултета, а 275 ученика. Буџет универзитету је 291.000 франака. А цео буџет на школе износи 9.922.511 франака, а то је 9% од целокупног државног буџета. Становника у Бугарској по последњој штатистици има свега 3.145.375.

Како се јача вид. Изврсно средство за ојачање вида јесте навика, да се дневно, а особито пре спавања, обрве и слепе очи наквасе хладном водом. То једноставно средство ваља употребити више пута на дан, кад око можда слаби услед напрезања. Сва остала средства за ојачање вида треба употребити тек по договору са лекарем, јер је већ многи употребом каквог средства свој вид изгубио.

Срби у Америци. Отимају се на све могуће начине, да се не би одродили и потонули у море других народа, те приређују и заједнички излете. Један таки излет приредило је 10. јуна у Сан-Франциску и српско-црногорско друштво. Како тамошња „Слобода“ јавља раним јутром одмаширало је из града 250 особа у паради под американском и српском заставом уз пратњу славјанске глазбе, те се онда превезе у Schutzen-Park. Четири члана била су у народном црногорском оделу, са древним српским оружјем, скадарским кубурама и дугим белосавцем. Осим тога обукле су и неке Српкиње женско црногорско одело. „Тек што се је у парк ступило, могао је човек осетити неку необичну милину у срцу својему, видећи јаку и љубавну искру патријотичног осећаја, која кружаше веселе груди јуначких синова и кћери мајке српске. По пространој дубрави намештише се столови окићени са сваковрсним јелом и изврсним пићем, око којих весели народ милином се дивљаше, слушајући милозвучне српске мелодије које славјанска глазба свираше. По ручку се играло, представљали наши народни обичаји, па „Српско коло“, „Црногорски оро“ и т. д. Велики број чланова овдашњег славенског илирског друштва својом присутношћу увеличаше поменути излет, а и председник хрватског клуба „Звонимир“ налазио се на излету и доиста се веселио и дивио напретку Срба.

Матица Хрватска. „Матица Хрватска“ имала је у 1893. години укупно 10.006 чланова. За једну годину нарастао је број са 889 чланова. А како ми стојимо у том погледу — срамота нам је и рећи. Но та срамота иде највише на рачун матичиних повереника, који врло мало или ни мало не раде. „Матица Хрватска“ издала је 1893. године свих осам књига члановима, а „Матица Српска“? Хрватска штампа књиге у 12.000 примерака и готово све распача, а српска?

Колонизација пољопривредних радника у Угарској. Од неколико година већ настојава угарска влада да исељавање по могућству ограничи колонизацијом и подизањем разних завода за домаћу радиност. У тој цели поделила је преко 2000 ланаца песковитог земљишта на близу 200 радничких породица. Близу Кечкемета има око 600 ланаца такве земље, на којој има већ лепо уређених имањица, снабдевених путевима, виноградима, воћњацима, и која красе укусне куће вредних радничких руку. По истеку 30 година цело земљиште, које је на овај начин уступљено радницима на обрту, прећи ће у својину њихову. Рад — који заслужује свачију пажњу!

Хајдук Јоница. Пре неколико дана је у Крајови хајдук Јоница са својих пет другова после многе муке ухваћен и уапшен. Хајдук Јоница је у новије време био најопаснији хајдук, који је по балском полуострву и по Влашкој чинио чуда и покоре. О тој хајдучини јављају ово: Хајдук Јоница се неколико година бавио у Румелији, Бугарској и Србији, где је немилице харао и пљачкао, но испред српских и бугарских жандара је утекао на влашко земљиште, где је постао мучитељем богатих бољара, закупника и трговаца. Сироте људе, особито ратаре није узнемиривао, шта више, тражио је у њих пријатеља, многе је и помагао, но на које је посумњао да га мисле издати, тима се грозно светио. Многи бољари и други богати људи су Јници издавали редовне годишње плате, само да их не дира. И те људе Јница не само да није дирао, него им је шта више имање, а особито стоку још чувао и бранио од других хајдука и лопова. Пре неки дан је код „Докторовог хана“ близу Крајове било на окупу и весељу много народа. Међу њима су били и биров и писар оближег села. Јница је на ову двојицу посумњао, да му раде о издаји, отишао по белом дану у сред веселог народа, убио бирова и писара па се склонио, а да је и ко покушао да му стане на пут. За тим је отишао у село попу, од кога је био искао да му пошље 200 наполеондора. Поп му то није учинио, за то га је Јница премлатио и отео му 500 наполеондора. За тим је писао влашком министру финансија, да му пошље на извесно место 1000 наполеондора, па ће отићи из Влашке; ако ли му пак не пошље, попретио му је, да ће запалити Букуреште. Тако је Јница хајдуковао док му љубав није дошла главе. Заљубио се у слушкињу неког бирташа у Крајови, па је тога ради често одлазио у Крајову. Та слушкиња има љубавника, овај се острвио на Јницу, издао га, те га ухватише и ухапсише, па сад чека суд, који не ће другојаче гласити, него на вешала.

400 нових народних школа. Поводом хиљадугодишњице државног живота Угарске намерило је угарско министарство јавне наставе да по различитим крајевима Угарске оснује и отвори 400 државних народних школа. По већ утврђеном плану министарство ће тежиште да положи на жупаније у којима живе немађарске народности, но наравно, не толико ради помађаривања, него више ради неговања, развијања и накаламљивања мађарског народног осећаја на подмладак. Тако пише „Délvidék“ и још мисли, да има кога на свету, који би између помађаривања и накаламљивања мађарског народног осећаја налазио разлике. Даље пише исти лист, да ће од јужних жупанија од тих државних народних школа да добије арадска жупанија 9, крашо-северинска жупанија 7 и темишварска жупанија 5.

Амерички оглас. У једним америчким новинама има овај оглас: „Купујте само код Џемса Дифла! Он је у стању да продаје све јефтиније, јер је још момак па нема ни деце, која иште хлеба, ни жене, која иште лепих хаљина и шешира. Журите се па купујте, јер не може рећи баш на сигурно, да се не ће женити, особито ако му се покаже лепа прилика“. — Кажу да је овај оглас учинио своје, јер се згрнуше све удаваче те вароши у његов дућан.

Нова врста двобоја. Како који дан, листови из Америке и Индије, долазећи преко мора, доносе нам све неке „морске“ вести. Тако сада јављају, да је између капетана Филипа и Сефера дошло до двобоја и то на чудноват начин. Одређена је била нека мрачна соба, и у ту собу пустили су једну отровну змију. После једног часа на једна врата ушао је у ту собу Филип, а на друга врата Сефер. Обојица су чекали, да једног од њих уједе змија. После десет минута зачује се врисак потпоручика Сефера, јер њега беше змија ујела. Војници притрче са свећом и нађу Сефера, како се бори у мукама. За то кратко време капетан Филип беше сав од страха — оседио. После кратког времена Сефер је умрло од змијиног уједа, а против капетана поведена је истрага.

Трговина.

Нови Сад, 28. јуна. Пшеница прве каквоће 6 ф. 60 до 80 н. Пшеница средња 6 ф. 20—50 н. Пшеница лакша роба 6 ф. — н. Наполица 5 ф. 50—80 н. Јечам 4 ф. 50—— н. Зоб 6 ф. 20—30 н. Кукуруз 4 фор. 60—70 н. Маст 48 фор. Сланина сува 50 ф., дебела пађена 52 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	.	39 н.
„ средњи	. . .	37 н.
„ лаки	. . . .	34 н.

Све од 1 килограма.

Теоци	.	8—16 ф. по комаду.
Јагањци	.	5—12 ф. по пару.
Овци	. .	— — ф. „

*

Исказ о унешеној и на варошком кантару премереној храни и осталих предмета у Новом Саду, од 1-ог до 30-ог јуна т. г.

Жита 319936 клгр. Ражи 3092 клгр. Наполице 855 клгр. Зоби 16700 клгр. Јечма 78730 клгр. Кукуруза 534465 клгр. Репице 40144 клгр. Пасуља 11284 клгр. Мухари 1890 клгр. Мешовите 14936 клгр. Грашка 40024 клгр. Зелена пасуља 270851 клгр. Кромпира 110619 клгр. Лука 1605 клгр. Патлиџана 510 клгр. Телаца 1236 клгр. Свиња 18460 клгр. Вуне 14747 клгр. Сира 46 клгр.

Дотерано је: 112 ком. прасица, 265 ком. назимади, 988 ком. мршавих свиња, 194 ком. дебелих свиња, 3724 ком. јагањаца, 2135 ком. оваца, 353 ком. телаца, 290 ком. рогате марве. 55 ком. коња.

Отерано је: 138 ком. прасица, 9 ком. дебелих свиња, 36 ком. мршавих свиња, 425 ком. јагњаца, 718 ком. оваца, 52 ком. телаца, 4 ком. јунца, 126 ком. рогате марве, 54 ком. коња.

*

Стање воде под Новим Садом.

27. јуна било је 3·27 мет. а 28. јуна је било 3·06 мет.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 27. јуна (9. јула.)

Дукати	— — — — — —	5 ф. 93 н.
Наполеондори (20 франака)	—	9 ф. 97 н.
Угарска златна рента	— — —	121 ф. 25 н.
Аустријска златна рента	— —	121 ф. 50 н.
Угарска крунска рента	— —	95 ф. 05 н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)		61 ф. 45 н.

Новије вести.

Против француских закона о анархистама. Радикална штампа и неки други слободоумнији листови у Француској осуђују нови француски закон о анархистама, јер веле, да тај закон није толико наперен против анархиста колико против слободе штампе.

За Каверија нема браниоца. Породица убијце Каверија послала је у Лион миланског адвоката Подрендера, Талијана, јер ни један адвокат из Француске не ће да се прими, да брани Каверија.

Колера у Русији. За последњу недељу дана умрло је у Русији преко 200 особа од колере. Болест ова узима све већег маха и ако је влада све нужне кораке учинила, да заразу спречи.

Бомбе у Прагу. Прошле ноћи у 12 сахати експлодисала је једна бомба пред пивницом. Два официра су лако рањена, а једна особа тешко. Пред судницом нађене су бомбе.

да и нама сване —
и буде дан —
и дође наше доба!

Шат' онда, раширених руку потеку у коло наше и Словенци од Триглава и Бугари од Витоша, кад нас виде — браћу у слози!

* * *

Царство цара Светопука — царство велико моравско — било па га није;

чине нежан цвет, размемли се камен љут' — круну раздор разбије, ил.. изеде време — —

тисућа лета — од то доба колом око сунца откотрљала се у вечност, васионом немереном..

тисућа лета — тренут ока спрам вечности непојамне!

Цар Светопук био па и преминуо.. Након њега поништи, мал' по мало раздвоји то царство словенско.. разгран лозе агаренске и разгран соја германскога.

Ал' иде коло наоколо..

Ништ' на земљи постојано, ништ' на земљи вечито!

Света је ставност свем бегућа: сатиру се сама у себи силна царства и могућа..

Коло од среће уоколо вртећи се непреста је: ко би горе, ето је доле; а ко доле — — горе устаје! И. Фр. Г.

И долази нови век — двадесети, носи нове дане, нове наде —

и мезимцу европском — Словенину.

Словени живе — и за живот су — дуговечан, славан..

жив је народ словенски — ма и раштестерен раседмерен.. живи, живи реч словенска; живи, живи дух словенски!

И тај дух задахњује синове мајке Славе свешћу братимства и сродства им од искони: књигом узајмице, умљем, знањем, просветом —

И све већма и све боље разбирају Словени утакмице: да су браћа — једне плоти, једне крви — једне лозе и колена, једне поникли..

и к срцу примају, и у срца усађују савет цара Светопука: прут до прута у снопу јак — брат уз брата у слози цин.

*

Тим, ви, слози ки дворите,
чим ви је сунце на источи:
Благо вами, ако очи
за времена отворите! Д. Р.

* * *

У **међудневице**[3]) свете браће Ћирила и Методија 1894.

У Новом Саду.

Александар Сандић.

[3]) То је између празника св. Ћирила и Методија у цркви православној 11. (23.) маја и римокатоличкој 23. јунија (5. јулија). Уред.

Јавна захвалност.

У великој тузи нашој за драгим покојником **СТЕВАНОМ ЈЕВТИЋЕМ** примили смо многе доказе саучешћа и искрене утехе.

Нека је велика хвала Његовом Високопреосвештенству господину **Герману Опачићу**, владици бачком на чинодејствовању при опелу; хвала пречасној господи **Милану Ћирићу**, проти, **Павлу Балти**, проти и пароху, **Зарији Станковићу, Божидару Поповићу, Петру Костићу, Николи Теодоровићу и Вељку Миросављевићу**; хвала професорском збору српске велике гимназије, учитељском збору српске више девојачке школе и српских народних основних школа на учествовању при укопу; хвала нека је славној српској православној црквено-школској општини новосадској и њеном потпредседнику г. **Петру Попадићу** на указаној предусретљивости; хвала славној добротворној задрузи Српкиња Новосаткиња, задрузи Срба занатлија новосадских, српском читаоничком певачком друштву и осталим корпорацијама, које корпоративно или са изасланицима учествовоху при укону; особита хвала изасланицима средишњег одбора српске народне радикалне странке: потпредседнику дру **Ђорђу Красојевићу** и члану дру **Миши Михајловићу** на исказаном саучешћу и учествовању па укопу; хвала свима и свакоме из места и са стране, који су писмено или усмено изјавили саучешће у тузи и хвала свима и свакоме из места и са стране, који су нам милог покојника до гроба отпратили.

Нека је хвала месном одбору српске народне радикалне странке, црквеном одбору српске православне црквено-школске општине новосадске, управи добротворне задруге Српкиња и управи српске задруге за међусобно помагање и штедњу, трговачкој фирми ципеларске творнице из Медлинга у Новом Саду и нашем рођаку Лази Миодраговићу на положеним венцима.

У Новоме Саду 28. јуна 1894.

У име ожалошћене породице:

Мита Јефтић, син. **Софија Јефтићка**, супруга.

✝

МАТЕЈА ДАМЈАНОВИЋ

трговац из Бешке

преминуо у 63-ој години свог живота накондуге и тешке болести.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Тужним срцем и ојађеном душом јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да нам је наш добри и никад непрежаљени отац, **МАТЕЈА ДАМЈАНОВИЋ** трговац из Бешке након дуге и тешке болести у 63-ој години свога живота у петак 24. јуна у вечност се преселио, а сахрањен у недељу 26. јуна. Уједно сматрамо за своју свету дужност нашу захвалност и благодарност изрећи високопречастној гг. свештеницима: Паји Бошковићу пароху попиначком који се на гробу са својим старим и добрим познаником и искреним пријатељем у неколико до суза тронутих речи опростио а и нама утехе пружио, надаље Светозару Дујановићу као местном пароху који својом језгровитом, а за нас ојађене пуном утехе беседом са покојником се опростио, Светозару Вуковићу пароху чортановачком и Мити Дамјановићу пароху угриновачком који су својим присуством као и Паја Бошковић тужну свечаност увеличали а нашој ојађеној души мелем били; нека је особита благодарност овим путем изречена г. Фелеру поштару и његовој штованој породици, који су у знак поштовања према милом нам покојнику диван венац на мртвачки одар положили, надаље благодаримо г. Драгутину Красојевићу и старој госпођи Красојевићки, као и њиној тројици синова који су последњу почаст нашем драгом оцу указали, а уједно захваљујемо г. Гајићу учитељу чортановачком као и г. Косанићу бележнику крчединском и штованом г. куму Костићу трговцу крчединском. Молимо овом приликом нека прими захвалност честита старина наш драги чика Јова Радимировић, који је и овом приликом показао да му је његов Матија вазда на срцу лежао.

Надаље г. овомјестном лечнику Зачеку као команданту добр. ват. друштва који је са својом момчади пригодом погреба учествовао, надаље захваљујемо г. Петру Крстићу, нашем штованом куму који није пожалио труда те нам је био десна рука помоћи а уједно утјешитељ у нашој жалости, надаље г. Васи Милутиновићу учитељу, који није пожалио труда те у време школског одмора сву децу скупио те тиме спровод увеличао.

Напослетку захваљујемо и благодаримо свима и свакоме: господину, брату и пријатељу из Бешке без разлике вере и народности који су нам нашег доброг оца до вечне му куће испратили и нама у нашој преголемој тузи утјехе пружили.

У Бешки дана 28. јуна 1894.

Паја и Душан, синови. Јулка Дамјановић рођ. Поповић, Даринка Дамјановић рођ. Коларовић, снаје. Душан, Милан и Зорица унучад.

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда, важи од I. маја 1894. године.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: сваки дан у $6\frac{1}{2}$ сахата по подне.

Из Новог Сада у потиске станице: недељом, уторником, четвртком и суботом у $6\frac{1}{2}$ сахата. после подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд и Оршаву: сваки дан у $6\frac{1}{2}$ сахата по подне.

Из Новог Сада у Рушчук, Браилу, Галац: недељом, средом и петком у $6\frac{1}{2}$ сахата после подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: сваки дан у 5 сах. ујутру.

Јавна захвала.

Поводом смрти нашег нигда незаборављеног сина, брата, девера и стрица

ВЕЉКА ФУКЕ

трговца доловачког,

који се 4. јуна после дужег боловања у својој 31 години у вечност преселио, дужност нам је нашу усрдну благодарност изјавити г.г. Петру Болгарићу и Михајлу Ракићу овдашњим паросима, као и г. Обраду Давидовићу протопресвитерском капелану из Панчева, који су нашег милог покојника код куће и у цркви опојали а тиме како милом нам покојнику, тако и нами почаст учинише.

За тим нека је хвала г. Михајлу Ракићу, пароху овдашњем, који је лепу утешителну реч над телом покојниковим изговорио и тиме му живот дирљиво оцртао. Даље нека је велика благодарност овим изречена сл. певачкој дружини доловачкој, која свога члана умилним појањем до вечне му куће испрати, као и слав. ватрогасном друштву, које је корпоративно при погребу учествовало, те тиме свечаност већма увеличало.

На крају нека је хвала овдашњем учитељству, општинским чиновницима и свом местном грађанству, који у знак поштовања према покојнику својим присуством погреб увеличаше, а тиме нам у неколико тугу ублажише.

И свима онима, који нам било устмено или писмено своје саучешће нашој тузи изразише, нека је овим путем изречена дубока благодарност.

Долово, 1894. године.

Софија Фука мати, Маша, Паја, Сава, Лаза и Стеван браћа, Љубица, Живка и Корнелија снаје, Миша, Коста, Јоца и Светислав синовци, Анка, Јелка, Ката, Јула, Милева, Софија, Лепосава, Меланија, Драга и Софија синовице.

РЕД ВОЖЊЕ

ЖЕЛЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 1. МАЈА 1894. ГОД.

I. Од Будимпеште до Београда:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	1 45	2.35	9.20	7.35	сваког уторника, суботе и недеље
175	Суботица	„	4.56	6.17	5.85	1.46	
193	Чантавир	„	сваког уторника и петка		6.17	2.11	
207	Топола	„		6.50	6 49	2.34	
229	Х. Фекетехеђ	„			7.20	2.56	
234	Врбас-Кула	„		7.21	7.46	3.16	
248	Стари Кер	„		7.36	8.16	3.34	
260	Кисач	„			8 39	3.51	
276	Нови Сад	„	6.40	8.13	9.19	4.19	1.12
279	Петроварадин гр.	„		8.18	9.27	4 25	1.21
281	Петроварадин	„			9.35	4.32	1.31
286	Карловци	„		8.29	9.47	4.41	1.47
296	Чортановци	„			10.09	4.59	2.12
300	Бешка	„		8.48	10.2[illegible]	5.07	2.25
310	Инђија	„		9.00	10.38	5.21	2.47
318	Стара Пазова	„		9.10	11.03	5.43	
326	Нова Пазова	„			11.18	5.55	
332	Батајница	„			11.31	6.06	
347	Земун	„	7.55	9.41	11.58	6.29	
359	Београд	„	8.04	10.00	12.30	7.05	

2. Од Београда до Будимпеште:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	7.49	5.26	8.05	2.25	уторником, суботом и недељом
12	Земун	„	7.58	6.06	8.25	2.48	
27	Батајница	„	сваког уторника и петка		9.11	3.40	
34	Нова Пазова	„			9.22	3.55	
41	Стара Пазова	„		6.37	9.35	4.12	
49	Инђија	„		6.47	9.48	4 31	5.43
60	Бешка	„		7.07	10.18	5.08	6.08
64	Чортановци	„			10.26	5.18	6.18
73	Карловци	„		7.24	10.43	5.42	6.52
78	Петроварадин	„			10.53	5.56	7.06
81	Петроварадин гр	„		3.34	10.59	6.04	7.15
83	Нови Сад	„	9.18	7.47	11.16	6.27	7.23
100	Кисач	„			11.38	7.05	
112	Стари Кер	„		8.16	11.55	7.36	
125	Врбас-Кула	„		8.31	12.18	8 09	
136	Х. Фекетехеђ	„			12.36	8.34	
152	Топола	„		9.00	1.02	9.12	
166	Чантавир	„			1.21	9.41	
185	Суботица	стиже	10.57	9.32	1.45	10.20	
359	Будимпешта	стиже	2.02	1.10	7.37	7.00	

Напомена. Подвучени линијом штампани сати и минути значе ноћно доба и то од **6** сати у вече до **5** сати **59** минута из јутра.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај за учитељицу у Бегечу, дужности су јој да по „Уредби школској“ ради у I. и II. разреду мешовите школе. Плата је 300 фор. за редовну, 40 ф. за повторну школу, 5 ф. за писаћи прибор, 2 хвата тврдих дрва, сламе за огрев колико треба, слободан стан са баштом и једна башта ван села.

Рок стечају траје до Преображења о. г.

У Бегечу, (Бачка) 25. јуна 1894.

Ђ. Михајловић, перовођа. 1—3 **Тоша Мутибарић**, председник.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у Херцег-Суљошу (Барања), овим се отвара стечај. Плата је учитељу у готовом новцу 320 ф., за недељну школу 21 ф., за перовођство 5 фор., 4 хвата стара тврди дрва, од укопа 20 нов., од венчанице 20 нов., 12 и по ланаца добре орање земље на коју сам порез плаћа, слободан стан са 2 собе, 2 кујне, подрум, шупа штала и велика пространа башта.

Ново изабраном учитељу спада у дужност све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у пјенију обучавати. Даље има доказати да је испит на мађарском језику положио.

Молитељи који би хтели ово место искати, имају своје молбенице добро уређене до велике Госпојине 15. августа на месни школски одбор послати.

Од сваког молитеља изискује да се лично општини представи.

Из седнице школског одбора држане у Херцег-Суљошу, 24. јуна 1894.

1—3 **Месни школски одбор.**

У ГВОЖЂАРСКОЈ ТРГОВИНИ

ДАНИЈА ГЕРГУРОВА

У СОМБОРУ

упражњено је једно место млађег помоћника, које ваља **одма** или најдаље до **I. септомбра по нов. кал.** попунити. Рефлектантима потребно је осим српског, да немачким и мађарским језиком владају. Својеручно написане понуде ваља на горе означену трговину упутити. 1—4

ОБЈАВА.

Своју шпецерајску и гвожђарску радњу предајем својевољно уз најповољније услове. Ко жели примити, нека се обрати на потписанога.

У Шиду, 8. јула 1894.

1—3 **ПЕТАР МАУКОВИЋ.**

СПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

С. НЕНАДОВИЋА

У ИНЂИЈИ

потребује два млађа помоћника и два шегрта. Ступање одма. 1—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СТЕВАНА Д. ШИЋАРЕВИЋА

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

потребује једног спомоћника који потпуно мађарски говори

Ступање 1. августа п. р. 2 3

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ВЕЛИМИРА РАДАКА

У МИТРОВИЦИ

потребује једног шегрта, који може одмах ступити. 3—3

ДР. ФР. ЛЕНГНЕЛ

„BIRKEN BALSAM.“

(БРЕЗОВ БАЛЗАМ.)

Одлучује неприметно перут са коже те дејствује да постаје свеже и светле боје а чисти од равни боља као: краста, пега, флека, црвенила по рукама и носу, белега и других нечистоћа коже. Боре и трагови од богиња повремено се нагладе сасвим. Цена једне тигле **1 ф. 50 н.**

ДР. ФР. ЛЕНГНЕЛ.

BENZOE-САПУН

благ и најбољи сапун за кожу, препариран цена кол. **60 н.**

Добити се може у овим апотекама у Будимпешти: код Josef v. Török Königsgasse 12. Arad-Ring. Agram: S. Mitelbach. Eszeg: J. E. Dines. Hermanstadt: W. F. Morscher и Ed. Kugler. Pressburg: St. Tárczay и Robert Radicz. Szegedin: Karl Barcsay. Temesvar: Rud. Janner, као у свима реномираним апотекама. 14—20

ЗА СТАРЕ И МЛАДЕ ЉУДЕ!

ПРЕПАРАТИ ЗА ОПОРАВЉЕЊЕ

ГЛАВНОГ ШТАВНОГ ЛЕКАРА

Дра МИЛЕРА

употребљују се већ много година са изванредним успехом против свију **нервних болести**, које су постале услед **нервног растројства** (тајних греха из младости) и т. д., а за којима долазе као последице **душевна и телесна малаксалост**. Нарочито важи као опробано, опорављајуће средство против **импотенције**. — Цена им је заједно са потанким лечничким упутством о употребљивању 3 фор. 10 нов. а за оне, којима се поштом шаље, 25 нов. за омот.

Једино главно стовариште, где се уједно и производи, јесте: **St. Georgs-Apotheke, Wien V/2 Bezirk, Wimmersgasse Nr. 33.**, камо треба упућивати све писмене наручбине. 35—37

СРПСКА ШТАМПАРИЈА Дра СВЕТ. МИЛЕТИЋА

У НОВОМ САДУ

израђује све у струку штампарску спадајуће послове **најлепше, најсолидније и најјефтиније.** За доказ томе нека служе следеће цене:

100	комада	ПОСЕТНИЦА (Visit-Karten)	**30**, 40, 50, 60, 70, 80 и 90 нов.
100	комада	ПОЗИВА НА ЗАБАВЕ С ИГРАНКОМ	ф. **1.20**, ф. 2.—, ф. 3.—, ф. 4.—
1000	комада	**КУВЕРАТА** за трговце са фирмом	ф. **1.50**, ф. 2., ф. 2.50, ф. 3.—, ф. 3.50.
500	комада	„ „ „ „ „	ф. **1.**—, ф. 1.20, ф. 1.50, ф. 1.80, ф. 2.—
1000	комада	**ПИСАМА** 4° за трговце са фирмом	ф. **3.50**, ф. 4.—, ф. 5.—, ф. 7.—
500	комада	„ „ „ „ „ „	ф. **2.**—, ф. 2.30, ф. 2.70, ф. 4.—
100	комада	**ПОСМРТНИЦА (Parte-Zettel)**	ф. **1.50**, 2.—, 3.—, 3.50, 4.—, 4.50 и 5.—
100	комада	ПЛАКАТА са жигом од 1 нов.	ф. **2.**—, ф. 3.—, ф. 4.—
1	табак	ЦРКВ. ПРОТ. Крешчени на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	
1	табак	„ „ Вјенчани на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	
1	табак	„ „ Умерши на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	

ИЗВОДЕ од тих свих протокола такођер имамо на стовариштy и најјефтиније рачунамо.

Да би се о истинитости горенаведених цена свако уверити могао, позивамо поштовану публику како из места тако и са стране, да покушај учине и поруке на оне предмете доставе нам, који су са најнижом ценом обележени. 22—

Власник Сланко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.